

Мета: формувати вміння визначати звертання в реченнях, правильно інтонувати речення зі звертаннями, вживати звертання в усному мовленні; виховувати повагу до усної народної творчості та майстрів художнього слова; формувати навички самостійної роботи, вміння застосовувати на практиці здобуті теоретичні знання, розвивати логічне мислення, усне й писемне мовлення, емоційну сферу учнів.

Тип уроку: урок закріплення знань і навичок.

Обладнання: підручник, роздавальний матеріал (картки).

Хід уроку

I. Перевірка домашнього завдання.

Робота біля дошки. Записати речення. Пояснити вживання розділових знаків при звертанні. Вказати звертання поширені та непоширені. Прочитати речення, правильно їх інтонуючи.

Дощику, дощику, перестань! Маємо їхати на баштан! Місяцю молодий! У тебе роги золоті! Твоїм рогам не стоять, моїм зубам не болить! Равлик

у
, вистав ріг! Дамо сиру на пиріг!

Народна творчість.

Виконання індивідуальних завдань за роздавальним матеріалом (двома-трьома учнями)

Картка 1

Переписати, розставляючи розділові знаки (подаємо речення без їх вилучення).
Звертання підкреслити.

Ой чого ти, дубе, на яр похилився? Молодий козаче, чого зажурився? Годі, коню, в стайні спати, пора ляхів налякати! Та сходьтеся, хлопці, славні запорожці, плече під плече! Та не даймо, мужні запорожці, ворогові Січі! Чи був ти, орле, в моїй стороні? Чи журиється матінка по мені? Чи ти будеш, дівчинонько, по мені тужити? Скоро сяду та поїду у військо служити!

Народна творчість.

Картка 2

Переписати, розставляючи розділові знаки (подаємо речення без їх вилучення).
Звертання підкреслити.

Не рости, берізко, при дорозі близько! (Б. Лепкий.) Ой не гнися, не хилися, явороньку зелененький! (О. Маковей.) Ой чого ти, дубе, на яр похилився? Ой чого, козаче, не спиш, зажурився? (С. Черкасенко.) Нехай гнеться лоза, а ти, дубе, кріпись! Ти рости та рости, не хились, не кривись! (С. Руданський.) Здоровенька була, Лисичко! Поласуй з нами, молодичко! (Л. Глібов.)

Картка 3

Переписати, розставляючи розділові знаки (подаємо речення без їх вилучення).
Звертання підкреслити.

Хвилюють, маюють, квітують поля. Добридень тобі, Україно моя! (П. Тичина.) В мені звучиш ти, мово пісенна, лунаєш шумом рідного гаю! (І. Кращук.) Шевченку! Відгук дум своїх чи чуєш ти у наших співі? (М. Рильський). Співаночки мої любі, де я вас подіну? (М. Підгірянка.) На траві, зоря, хустину не забудь! (В. Сосюра.)

Промовити скоромовки. Вказати звертання.

Мудра Марина журила Мартина:

«Ти, Мартине, не мартинь, мартиніві жарти кинь!»

Ти, малий, скажи малому,

Хай малий малому скаже,

Хай малий теля прив'яже.

Народна творчість.

II. Повідомлення мети і завдань уроку.

III. Відтворення теоретичних відомостей.

Бесіда.

- Що називається звертанням?
- Які бувають звертання за будовою?
- Як інтонуються речення зі звертаннями?
- Які розділові знаки ставляться при звертанні?

- Чи є звертання членом речення?
- Якими частинами мови зазвичай виражаються звертання?
- У формі яких відмінків ставляться іменники, якими виражаються звертання?

IV. Виконання вправ на закріплення.

Попереджувальний диктант. Пояснити, чи є звертання членами речення. Вказати звертання непоширені та поширені. Визначити відмінки іменників, якими виражено звертання.

1. Скільки є в нас, любі друзі, для звертання ніжних слів! (Д. Білоус.) Гарна ти, матусю, люба дуже, мила! Ти мене ще змалку звичаю навчила. (К.

Перелісна.)

Дай, бабусю, поцілую сивину твого волосся (А.

Костецький.)

Це ти, моя зоряна батьківська хато, зринаєш сьогодні вві сні.

(Д.

Білоус.)

Т

ату, скрипочку купіть! (Л.

Забашта.) Там ми, братове, збирались не раз в дружній розмові і в дружньому ділі. (М.

Рильський.)

2. О ніжний Ніжине, я знов сюди прийшла... Лебедю, лебедю, птице високого злету, де ж свої крилечка ти по світах натрудив? Лебедю, лебедю, жде тебе озеро наше, ждуть тебе заводі, тихі дніпрові світи, неба України бездонная чаша, рідного берега чистий пісок

золотий. Лебедю, лебедю! Ти повертаєш додому на тихії води, на зорі України ясні...

З тв. Л. Забашти.

Самостійна робота. Переписати, вставляючи пропущені букви та розставляючи пропущені розділові знаки (подаємо речення без їх вилучення). Звертання підкреслити.

1. Ось промінь останній!.. Прощай, в..селеє сонечко ясне! (Леся Українка.) Дощик, дощик голубий, колосків не оббий... (А. Малишко). В..сну шануй, не спи, воркуй, наш голуб зозулястенький! (Л. Глібов.) Тужу за вами, солов'ї України! (М. Рильський.)

2. Не щ..бечи, соловейку, під вікном бл..зенько! Не щ..бечи, малюсенький, на зорі раненько! (В. Забіла.) О гуси, гусенята! Прилиньте нині взяти на кр..лята з..мних дітей! (М.Рильський.) А ви, орли, в небі майте, мою шаблю пригадайте! (Олександр Олесь.) Я не заздрю соколові, друзі, бо і сам кр..лату душу маю. (П. Воронько.)

Переписати речення, на місці крапок уставляючи вибране з довідки звертання. Розставити розділові знаки.

Ой чому ти не літаєш ... ? Ой чому ти не гуляєш ...? (С. Руданський) Чи слово виросло з любові? Світися ... в батьківському слові! (Р. Лубківський.) Зашуми ... високими травами про тяжіння земне до великої правди! (О. Князенко.) Не загублю тебе я ...! Волошково, барвінково, терново повік ти будеш у мені цвісти. (Л. Литвинчук.) ...! Які ви дорогі мені! (Б. Лепкий.)

Довідка.

Орле сивокрилий; хлопче чорнобривий. Правдо. Наша пісне. Рідна мово. Згадки з

дитячих ранніх літ.

Додаткове завдання (для тих, хто швидше впорався). Самостійно скласти речення, у яких подані слова та словосполучення виступали б звертаннями.

Моя земля; вітчизна; матінка; народ рідний.

V. Підбиття підсумків уроку.

VI. Домашнє завдання.

Творча робота: скласти та записати висловлювання на тему "Мое місто" (обсяг 5-6 речень), використавши в ньому 2-3 звертання.